

ЈАБЛАНИЋ - РАДЕНОВИЋ - ПАВЛОВИЋ

Порекло, значење, распрострањеност

Павловићи, угледни српски властелини средњег века, били су предметом занимања многих научника и о њима и њиховој земљи данас постоји читава мала литература.¹

У досадашњим истраживањима Павловића установљено је постојање пет генерација које оквирно покривају период од око сто година (од друге половине XIV. до друге половине XV века).²

Иако се у радовима пише о разним гранама ове породице, познато нам је данас свега осам личности, а посредно са знајемо да би првом познатом представнику ове породице име било Јаблан.³

У њиховом родослову уписано је девет мушких имена: (по генерацијама: Јаблан / Раден / Павле / Петар и Радослав / Иваниш, Петар и Никола), а користе се три патронима или презимена: Јабланић - Раденовић - Павловић.⁴

У овом раду покушаћемо да, у основним цртама, прикажемо порекло, значење и распрострањеност ових презимена код Срба.

¹ Како је цео овај Зборник посвећен Павловићима и њиховој земљи из радова других аутора може се стећи увид у доступну литературу.

² Д. Спасић, А. Палавестра, Д. Мрђеновић, *Родословне табле и грбови српских династија и властеле*, друго, знатно допуњено и проширено издање, Београд 1991, 191-192.

³ *Истио*, 191; На те, друге, Јабланиће могло би се односити помињање Исака Јабланића (Isach Jablanich) у документу из 1475. године. Г. Елезовић, *Турски синоменици I*, Београд 1940, 170-171.

⁴ Д. Спасић, А. Палавестра, Д. Мрђеновић, *н. д.*, 190.

Јаблан(ов)ић

У родослову Павловића прво поменуто име је Јаблан⁵ - којим је означен њихов родоначелник. О њему налазимо само посредне податке. Тако се помиње Раде(и)н Јабланић (1397), отац кнеза Павла Раденовића, а у једном запису великаш краља Твртка зове се Павле Јабланић (1382), син поменутог Радена, познатији као Павле Раденовић.⁶ На основу податка да се отац Павла Раденовића зове Раден Јабланић у литератури се утврдио став да је Јабланић у овом случају патроним и да се следствено томе отац Раденов звао Јаблан.

Међутим, како нам није познато ко је он био, када је живео и у каквом сродничком односу је био са осталима наведеним у родослову, може се само претпоставити да Јабланић (када је у питању Раден Јабланић) може бити патроним, а када се ради о Павлу (Јабланићу), Раденовом сину, извесно је да је Јабланић већ презиме или родовско име.

На тога Јаблана сећа нас постојање села Јабланова, које се помиње у турским земљишним књигама (дефтерима) из 1485, 1489, 1528. и 1543. године,⁷ те 1604. године у нахији Сарај.⁸ У исто време (1604) постоје село и њива са називом Јабланово и у нахији Дубровник, а такође у средњој Босни.⁹ Из назива је јасно да су та села и њива, свако за себе могла припадати неком Јаблану и да су у њима, можда и у време тих пописа живели потомци односног Јаблана.

⁵ Мушко име Јаблан није особито често, али га налазимо до данашњег времена. Јаблан је првобитно назив за јабуку (дрво), да би данас код већине народа означавало врсту тополе која расте веома високо (*Populus pyramidalis* Rozier). Реч је прасловенска и општесловенска а налазимо је и у руском, чешком, пољском... са значењем јабука (дрво). Јаблан је и име животиња, нпр. вола. Сетимо се Кочићевих приповедака где се у једној од њих „народни бик“ Јаблан бори против „гуђинског“ Рудоње ... М. Грковић, *Речник личних имена код Срба*, Београд 1977, s. v. Јаблан; *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU*, Zagreb, s. v. jablan.

⁶ *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU*, Zagreb, s. v. Jablanić; Н. Мандић Студо, *Српске породице војводстџа Светлог Саве*, Гацко 2000, 162.

⁷ Н. Šabanović, *Bosansko krajište*, Godišnjak istoriskog društva Bosne i Hercegovine IX, Sarajevo 1958, 215.

⁸ *Opširni popis bosanskog sandžaka iz 1604. godine*, sv. I/1, Obradio Adem Handžić, Bošnjački institut - Orijentalni institut, Sarajevo 2000, 8. 245, 246.

⁹ *Isto*, 381, 402, 403.

Поред тога, у попису вилајета Ходидједа из 1455. године наводи се да нахија Тилава припада земљи Павловића (vilayet-i Pavlo), те да је од Иса-бегова времена Павловић држи у закупу за три стотине дуката.¹⁰ У исто време помиње се и село Јаблановић са једном кућом.¹¹

Јабланић (некад и Јаблановић) било је, значи, родовско име. Матична област била им је у селу Лукавици код Сарајева.

Презиме Јабланић налазимо и касније, у „илирским” грбовницима, где се доноси грб Јабланића.¹²

У Качићевом „Разговору угодном...” помиње се: Јаблановић Раде, бан од Јајца; од Неретве Јаблановић Раде у сватовима Стипана Кристића (Стјепана Томашевића); песма бр. 17. је „Писма од Остоје Кристића и Стипана Јаблановића”.¹³

У околини Улога (Херцеговина) постоји село Јабланићи (три куће),¹⁴ што нас упућује на претпоставку да су ту некада живеле породице са презименом Јабланић. Поред тога назив села Јабланово (Бијело Поље)¹⁵ или Јабланов До¹⁶ индицирају да су они некада припадали неком Јаблану.

Поред презимена Јабланић, од имена Јаблан као основе настала су и, код нас данас сразмерно ретка, презимена, Јаблан, Јабланов, Јаблановић.

Јаблани су братство у Добрском Селу (Црна Гора). По предању носиоци овог презимена су потомци Јаблана Стјеповог, а огранак су Горњевука (по предању доселили од Мостара).¹⁷

¹⁰ Н. Šabanović, *Bosansko krajište*, 215; Н. Šabanović, *Krajište Isa-bega Ishakovića, Zbirni katastarski popis iz 1455. godine*, Sarajevo 1964, 15.

¹¹ Н. Šabanović, *Krajište Isa-bega Ishakovića*, 65.

¹² Д. Спасић, А. Палавестра, Д. Мрђеновић, н.д., 189.

¹³ Andrija Kačić-Miošić, *Razgovor ugodni naroda slovinskog*, Split 1983, 101, 102, 104, 107.

¹⁴ Главни резултати пописа живљелства у Босни и Херцеговини од 22. априла 1895. са подацима о територијалном раздјелу, јавним заводима и рудним врелима, Сарајево 1896; *Imenik naseljenih mesta u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji*, Београд 1951, s. v. Јабланићи.

¹⁵ *Imenik naseljenih mesta u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji*, s. v. Јабланово.

¹⁶ *Isto*, s. v. Јабланов До.

¹⁷ Ј. Ердељановић, *Стара Црна Гора*, Београд 1978, 290, 391, 454, 754, 755, 759, 761, 764; Р. Ковијанић, *Ромени crnogorskih plemena u kotorskim spomenicima (XIV-XVI vijek) II*, Titograd 1974, 106-110.

Јабланови се помињу у Суботици 1715. године, католици Јаблани евидентирани су у Подлугу код Бенковца, православни Јаблани - Јабланови у Риђанима код Книна - старином су „из Босне”, а још даљом старином са Косова Поља; 1900. године био је православни свештеник у Војводини Д. Јаблановић.¹⁸

Изгледа да су родови са овим презименима најраширенији по Србији. Тако на ужичком простору Јаблановића има у Мушветама, Ужицу и Чајетини Неки од њих су бележени и као Јаблан.¹⁹

Јаблановића је у Витановцу (Гружа) двадесетих година XX века била свега једна кућа. У ово село га је довела мати у првој половини XIX века из Милаковца од тамошњих Николића. Славе Никољдан.²⁰

У Великом Селу (Београд) Јаблановића је почетком XX века било 5 кућа - славе Илиндан. Некада су се презивали Живић и, по предању, доселили су се са Косова. Од њих су и Карамучићи или Ђорђевићи из истог села.²¹

У Остружници (Београд) Јаблановићи или Милетићи славе Јовањдан. Улазе у ред старијих насељеника и није познато одакле су пореклом.²²

У Риљцу (Левач) Јабланци су староседеоци (почетком XX века 23 куће); по једном од предања пореклом су из Топлице. Славе св. Стевана.²³

У Церје (Гокчаница) Јаблановићи су се доселили из Дежеве. Из Церја су се преселили у Крушевицу и Готовац. Славе Аранђеловдан.²⁴

¹⁸ Ј. Ердџановић, *О пореклу Буњеваца*, Српска краљевска академија, Посебна издања LXXIX, Философски и филолошки списи 19, Београд 1930, 118, 179.

¹⁹ Р. Познановић, *Презимена ужичког краја*, Ужице 1996, s.v. Јаблановић.

²⁰ М. Драгић, *Гружа*, Српски етнографски зборник XXI, Насеља српских земаља 10, Београд 1921, 229.

²¹ Р. Т. Николић, *Околина Београда*, Српски етнографски зборник V, Насеља земаља 2, Београд 1903, 998.

²² *Исто*, 1026.

²³ Т. М. Бушетић, *Левач*, Српски етнографски зборник V, Насеља српских земаља 2, Београд 1903., 483.

²⁴ Р. Љ. Павловић, *Подибар и Гокчаница*, Српски етнографски зборник LVI, Насеља српских земаља 30, Београд 1948, 216, 351, 372.

Раденовић

Други по реду у родослову Павловића је Раден,²⁵ отац Павла Раденовића, који се уздигао до титуле кнеза и са Сандаљем Хранићем и Хрвојем Вукчићем чинио је тројку најјачих обласних господара Босне тога времена.²⁶ Међу Павловићима само се он именује Раденовићем, очито по оцу Радену, и у овом случају, значи, Раденовић није презиме већ патроним коришћен само у једној генерацији без преношења на даљње потомке.²⁷

Патроним, а можда и презиме, Раденовић појављује се у 14. веку на дечанском властелинству. У хрисовуљу, која је сачињена 1330. године је забележено да је у селу Стрелац живео Вељко Раденовић, у селу Јаблачно Радослав Раденовић и син му Доброје.²⁸ Прибоје Раденовић је у Дубровнику 1364. године *меклич*.²⁹ Занимљиво је да се 1334. године као посадник зетског епископа манастира св. Михаила на Превлаци помиње Радич Раденовић, што управо Раденовиће означава као једне од најстаријих становника Његуша.³⁰

Раденовић је назив једног засеока у околини Фојнице у Босни.³¹ У околини Високог за једно село, данас насељено муслиманима, сачувано је предање да се некада звало Радено-

²⁵ Треба рећи да се упоредо са широком употребом имена Раден у средњем веку широко употребљавало име Радин, те да неретко има недоследности у транскрипцији поменутих имена. Оба ова имена карактеристична су за старије периоде, пре свега, за време средњег века, да би се у новије време више користило име Рађен. Иако се понегде за Павла Раденовића наводи облик Радиновић, а само изузетно и Рађеновић, углавном је прихваћено да се он звао Раденовић.

²⁶ С. Ћирковић, *Историја средњовековне босанске државе*, Београд 1964.

²⁷ У основи овог презимена је мушко лично име Раден, настало од основе Радо додавањем наставка -ен. Име је у документима посведочено још од XIII века. Тако се, на пример, помиње на Хвару 1200, у Омишу 1239, на Ластову 1330, у Туропољу 1333, Котору 1340, Моравчу 1345, Бршљаници (Славонија) 1363, у Дубровнику, такође у XIV веку, а има и више потврда у ово време на дечанском властелинству. *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* JAZU, s. v. Raden; М. Грковић, *Речник личних имена код Срба*, с. в. Раден.

²⁸ *Задужбине Косова*, Призрен-Београд, 1987, 329, 341.

²⁹ *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* JAZU, Zagreb, s. v. Radenović.

³⁰ R. Ковијанић, *Pomeni crnogorskih plemena u kotorskim spomenicima (XIV-XVI vijek)* I, Titograd 1963, 19. 23. 116.

³¹ Главни резултати ишиса жићелствива у Босни и Херцеговини од 22. айрила 1895 са йодацима о територијалном раздјеленју, јавним заводима и рудним врелима, Сарајево 1896.

вићи, а можда и Радиновићи.³² У Хрватској Раденовића је мало - у околини Клањеца.³³ Раденовићи у Врточу (Бихаћ) славе Јовањдан.

Међу шајкашима у Војводини у XVIII веку било је носилаца презимена Раденов у Чуругу и Ковиљу.³⁴

Најзначајнија групација Раденовића је у плавско-гусињској области. Они се тамо сматрају најстаријим братством које је ту присутно још од времена средњег века. Одатле су неки од њих ускочили у Васојевиће у Полимље.

Старина им је, изгледа, у Затријепчу. У традицији је запамћено да су у Плаву од старине, те да су ту били у време када је зидан манастир Дечани. Памти се такође да су некада били веома богати и бавили су се ковачким занатом, а осиромашили су када су тај занат напустили. Били су веома ратоборни и због сукоба са Турцима исељавали су се. Тако се зна да су њихове две куће остале у Крагујевцу и једна у Рожају, а једни су се иселили у Полимље. На основу истраживања с почетка XX века види се да их је на плавско-гусињском простору било свега 28 кућа, и то 25 кућа православних и три куће муслимана.³⁵

Раденовића код нас нема много. За највећу групацију Раденовића, у Плаву, у народној традицији сачувано је предање да су ту једно од најстаријих братстава и да су ту били још у XIV веку. На основу доступних података није могуће утврдити генеалогске везе плавских Раденовића са Раденовићима који се помињу у средњем веку. Такве везе не могу се потврдити нити са Раденовићима у Босни.

³² М. С. Филиповић, *Височка нахија*, Српски етнографски зборник XLIII, Насеља српских земаља 25, Београд 1928, 242, 243, 467, 480, 481, 482.

³³ *Leksik prezimena SR Hrvatske*, Zagreb 1971, s. v. Radenović.

³⁴ Г. Вуковић-Љ. Недељков, *Речник презимена Шајкашке (XVIII-XIX vek)*, Нови Сад 1983, s. v. Раденов.

³⁵ А. Јовићевић, *Плавско-гусињска област, Полимље, Велика и Шекулар*, Српски етнографски зборник XXI, Насеља српских земаља 10, Београд 1921, 406, 460, 462, 463, 473-475, 495, 498-500, 550-551, 554.

Павловић

Синови кнеза Павла Раденовића, али и Јабланића, Петар и Радослав, прозвани су Павловићима, а тако су се презивали и Радославови синови: Иваниш, Петар и Никола. Играли су значајну улогу у другој половини XIV и у XV веку, а у основи њиховог грба налази се утврђени град са три куле.³⁶

Да је Павловићима матична област у околини Сарајева потврђују материјални остаци и предања о њима, забележена почетком XX века, пре свега предање о постанку локалитета Павловац, где постоји средњовековна некропола, у којој су се „копали” Павловићи.

Забележено је тада да: „У селу Кобиљ Долу, јужно од Сарајева, од старина је најзначајније старо гробље на Павловцу, гдје има око сто мраморова. Један се одвојио својом величином, и то је највећи надгробни камен у Босни и Херцеговини. Народ прича да је то гроб некаква кнеза Павла. Предање каже да је и брежуљак због тога кнеза Павла прозван Павловац.

Село Кобиљ Дол је преживјело и турску провалу, само је добило нове становнике - Турке. За велико турбе у оближњем селу Топлику народна предања казују да је то турбе брата Павлова, који се први „потурчио”, када су Турци ове крајеве освојили”.³⁷

Археолошка истраживања некрополе на Павловцу 1980. године дала су основу закључку да је у гробу бр. 21 „највероватније сахрањен кнез Павле Раденовић”.³⁸

Поред тога, Бенедикт Курипешић, путописац из прве половине XVI века, информисе нас о у то време у народу још живој успомени на некада угледне Павловиће.³⁹ Описујући један надгробни споменик (средњовековна некропола на

³⁶ В. Скарин, *Сарајево и његова околина*, 33-34.

³⁷ С. и В. Трифковић, *Сарајевска околина*, Српски етнографски зборник XI, Београд 1908, 120-121, 112.

³⁸ L. Žeravica, *Grobovi ispod stećaka na Pavlovcu kod Sarajeva*, Glasnik Zemaljskog muzeja, arheologija, n. s. 37, Sarajevo 1982, 179-200; S. Mutapčić, *Pavlovac, nekropola stećaka*, Glasnik Zemaljskog muzeja, arheologija, n. s. 37, Sarajevo 1982, 17-177.

³⁹ В. Курипешић, *Putopis kroz Bosnu, Srbiju, Bugarsku i Rumeliju 1530*, Sarajevo 1950, 24-25.

Лађевини код Рогатице), путописац пише да народ верује да је ту покопан неки Павловић или Павле, његова жена, син и брат, те верни слуга. Поменути надгробни споменик и предање односе се вероватно на Радослава Павловића, а забележено предање је, изгледа, контаминирано реминисценцијама на убиство Павла Раденовића, родоначелника Павловића, 1415. године на Пареној пољани код Краљеве Сутјеске у централној Босни.⁴⁰

Презиме Павловић улази у ред наших најфреквентнијих презимена и налазимо га по свим српским земљама и расејању. Свим Павловићима једно је заједничко, да им се родоначелник звао Павле.⁴¹

Већ од XIV века налазимо на дечанском властелинству патроним или већ презиме Павловић. Помињу се тако: Ми-

⁴⁰ Овом предању посебну пажњу посветио је Влајко Палавестра. Види: В. Палавестра, *Хисторијска усмена предања народа Босне и Херцеговине*, предање бр. 58. (у штампи).

⁴¹ Име Павле преузели смо из грчког језика, преко латинског Паулус, са основним значење, „мали”. Ширило се код нас са ширењем хришћанства, са ширењем поштовања св. Павла. Св. Павле био је један од дванаест великих апостола. Рођен у Тиру, и по рођењу добио је име Савле. Био је прогонитељ хришћана. По преобраћењу, на крштењу добио је име Павле и постао један од непоколебивих следбеника Исуса Христа. Уз св. Петра сматра се једним од најзаслужнијих проповедника хришћанске вере и утемељивача цркве као институције. Чувене су Павлове посланице, а његово учење означава се посебним називом павлинизам. Погубио га је Нерон у Риму 67. године наше ере. Св. Павле нема свој посебан дан у црквеном календару, као већина светаца, па тако и не постоји за неки дан Павловдан, аналогно Ђурђевдану, Никољдану, Јовањдану... Св. Павле празнује се заједно са св. Петром 29. јуна по старом, а 12. јула по новом календару, и тај дан се у народу по прво наведеном св. Петру назива Петровдан. У складу са тим занимљиво је навести да се св. Петар веома често јавља у легендама и предањима у нашој традицији, а св. Павле готово да се и не помиње. Као и код других светачких имена, и име Павле и имена истог порекла: Паво/а, Павао, Павел, Павиша, Павко..., чешће су наредани деци тамо где је утицај цркве био јачи, и данас улазе у ред веома честих имена, а бројна су и презимена настала по њима: пре свега Павловић, али и Павић, Павићевић, Павлић, Павковић ... Павле је и интернационално име, које се код других народа ширило на исти начин као и код нас. Да наведемо само то да је то у енглеском Пол, немачком Паул, италијанском Паоло, шпанском Пабло... Напред смо навели да се св. Павле увек наводи заједно са св. Петром, и то увек као други по реду, па су тако цркве посвећене њему највећим делом цркве св. Петра и Павла. Ипак, на Светој Гори постоји манастир св. Павла, а најзначајнија црква у Лондону је катедрала св. Пол. Име Павле јавља се у документима од средњег века међу свештенством и народу, па је тако у првој половини XIV века архиепископ рашки Павле, а као успомена на неког Павла и топоним *Павлов крст*. - М. Грковић, *Речник личних имена код Срба*, Београд 1977, s. v. Павле; *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga, jezika JAZU*, Zagreb, s. v. Pavle, Павловић; Д. Антонић М. Зупанц, *Српски народни календар*, Београд 1988, 118-120.

лош Павловић (село Љуболићи), Богоје Павловић, а брат му Милоје (Требопоље) и Преја Павловић с браћом и децом (Зерзеву).⁴²

Павловића данас има изузетно много по свим српским земљама још од времена средњег века. О крвним везама између појединих родова тешко је говорити без детаљнијих истраживања. Извесно је да се међу родовима Павловића славе све славе, наравно најчешће, као и код других родова, Никољдан, Јовањдан, Ђурђевдан, али и то да су неки добили презиме веома давно а неки релативно скоро у XIX или XX веку.

*

Као и код других средњовековних породица, први познати Павловићи носе народна имена - Јаблан, Раден и Радослав. Са њиховим успоном и приближавањем цркви деци се дају календарска имена (имена апостола) - Павле, Петар, Иваниш.

Павловићи су припадали роду Јабланића, чија је матична област била село Лукавица код Сарајева. Ово родовско име егзистира у временском распону од краја XIV до почетка XVI века.

У складу са успехом појединих чланова ове породице, формирали су се временом и патроними или презимена у оквиру овог рода.

Раденовић је био само патроним коришћен у једној генерацији.

Уздизањем Павла Раденовића у ранг обласног господара средњовековне Босне, његови наследници су, као посебна грана Јабланића, по њему прозвани Павловићима, и Павловић је у овом случају презиме коришћено у нама познате две генерације.

*

Сва наведена имена и патроними или презимена посведочена су у документима од XIV века и одржала су се у мањој

⁴² *Задужбине Косова*, Призрен-Београд, 1987, 330, 333, 341.

или већој мери, до новијег времена. Тако данас налазимо презиме Јабланић, нарочито по Србији налазимо презиме Јаблан, а најчешће Јаблановић. Презиме Раденовић је сразмерно чешће, а презиме Павловић улази у ред наших најраспрострањенијих презимена.

Оваква дистрибуција наведених презимена у складу је са потискивањем народних имена и прихватањем календарских имена. Тако су имена Јаблан и Раден временом изобичајавана.

Наравно, данашње носиоце ових презимена не можемо повезивати са њиховим презимењацима из средњег века.

MIROSLAV NIŠKANOVIĆ

JABLANIĆ-RADENOVIĆ-PAVLOVIĆ

Origin, Meaning, Diffusion

Summary

There is no lot of information regarding the members of the Pavlović family, distinguished Serbian medieval aristocrats, whose territories were in eastern and central Bosnia.

As well as with other medieval families, their first known representatives bore „popular names” – Jablan, Raden and Radoslav. With their ascent and approach to the church, children were given names after the saints (names of the apostles) – Petar, Paul, Ivaniš.

The Pavlović family belonged to the Jablanić, clan, whose original territory was village Lukavica nearly Sarajevo. This clan name existed in the time period from the end of 14th until beginning of the 16th century.

In accordance with patronymic used only in one generation.

The ascent of Pavle Radenović to the rank of the local feudal lord in the medieval Bosnia caused the fact that his successors were named Pavlović's as the special branch of Jablanović's. In this case, Pavlović is the family name used in two generations known to us.

*

All mentioned names and patronymics or family names were verified by the documents since 14th century, existing in higher or lesser degree until the recent times. Thus, we do not encounter today the family name of Jablanić, but family name Jablan or most often Jablanović is common, especially in Serbia. The family name Radenović is proportionally more common, and the family name Pavlović is one of our most dispersed family names.

Such diffusion of the mentioned family names is in accordance with removal of the popular names and acceptance of the calendar names. Thus, as the time goes by, the names Jablan and Raden had been getting out of use. It should be understood that the bearers of those names could not be related to those who bore those family name un the Middle Ages.

ИЗ КРИВИЧНОГ ПРАВА У ЗЕМЉИ ПАВЛОВИЋА

Босна је на крају XIV в. и у XV в. све до пада под турску владавину, била подручје феудалне расцепканости и перманентних ратних дејстава.¹ Један узбуркан и подељен свет, сличан неким другим деловима тадашње Европе, пун верских и догматских разлика, феудалних размирица и сплетки, борио се за опстанак у тешким и грубим условима неизвесне свакодневице.² Одвијали су се немилосрдни судари између војски суседних држава, као и између обласних господара у оквиру једне државе. Наоружане групе из пограничних предела су залазиле на туђе државне територије и враћале се одатле са пленом. У другој половини XIV в. нови освајачи се већ устаљују на истоку и њихово ширење према Босни постаје све извесније.³ Поред војних операција стално је била присутна жива активност у дипломатији. Воде се преговори о савезништву, траже се посредници за склапање примирја, често се изневеравају претходни савезници и прелази на страну дојучерашњих непријатеља. Свечано обећавање верности уз многе и страшне заклетве неретко се завршава сукобима због угрожених интереса. Долази до насилног смењивања владара, истицања више претендената на наслеђе упражњеног

¹ С. Ђирковић, *Историја средњовековне босанске државе*, Надмоћ обласних господара 1391-1422, СКЗ, Београд 1964, 166-250.

² *Исто*, 204-226, 240-250. С. Ђирковић, *Русашка госиода*, Историјски часопис, књ. XXI, Београд 1974, 5-17. Ђ. Тошић, *Средњовјековни животи у Шребињској области*, Зборник радова, књ. 12, Историјски институт САНУ, Београд 1995, 77-855.

³ Ђ. Тошић, *Босна и Турци од Косовске до Ангорске бишка*, Зборник за историју БиХ, 1, Београд 1995, 85-97.